Endekslemenin Aritmetiği: Türkiye'de Ücret Vergisi Tarifesinde Dilim Kayması

(2022–2026 Dönemi İçin Bir Ölçüm ve Bir Nötrleştirme Önermesi)

Koray Öner
Bağımsız araştırmacı, Ankara
korayoner.dev

Bu sürüm: 15 Eylül 2026

Öz. Bu çalışma, Türkiye'de ücret gelirlerine uygulanan gelir vergisi tarifesinin 2022–2026 döneminde nasıl endekslendiğini ölçmekte ve dilim kaymasının (mali sürüklenmenin) gerçekleşip gerçekleşmediğini tam bordro benzetimiyle sınamaktadır. Yaygın kanının aksine bulgular, dönemin bütününde sistematik bir dilim kayması bulunmadığını göstermektedir: 2023 tarifesi enflasyonun belirgin biçimde üzerinde artırılmış (%114,3'e karşı %64,3), bu da izleyen yıllar için bir tampon yaratmıştır. Ancak 2024'ten itibaren yön tersine dönmüş, 2026'da kırılma noktasına ulaşılmıştır: tarifenin ücretliler için bağlayıcı eşiği %21,2 artırılırken TÜFE %30,9 olmuştur. Sabit reel ücretli bir çalışanın reel net geliri 2024 zirvesinden 2026'ya %1,2 ile %2,6 arasında gerilemiştir. Çalışma ayrıca biçimsel bir sonuç önermektedir. *Nötrleştirme önermesi*ne göre, asgari ücret istisnası hesaplanan vergiden düşülen bir büyüklük olduğundan, asgari ücretin yıllık matrahının altında kalan tarife eşiklerinin değiştirilmesi, asgari ücretin üzerinde kazanan hiçbir çalışanın vergisini etkilemez; etki tam olarak sıfırdır. 2026 yılında en çok tartışılan ilk dilim eşiği tam da bu nötr bölgede yer almaktadır. Kaymanın kapalı formu türetilmekte ve kaybın dilim aralığı içinde götürü nitelikte olduğu, bu nedenle göreli olarak düşük ücretliyi daha ağır etkilediği gösterilmektedir.

Anahtar kelimeler: dilim kayması, mali sürüklenme, gelir vergisi tarifesi, endeksleme, yeniden değerleme oranı, asgari ücret istisnası.

JEL kodları: H24, E31, H23, J31, K34.

The Arithmetic of Indexation: Bracket Creep in the Turkish Wage Income Tax Schedule, 2022–2026

Abstract. This paper measures how the Turkish personal income tax schedule applying to wage income was indexed over 2022–2026 and tests, through full payroll simulation, whether bracket creep occurred. Contrary to the prevailing view, no systematic creep is found over the period as a whole: the 2023 schedule was raised well above inflation (114.3% against 64.3%), creating a buffer for subsequent years. From 2024 onward the direction reverses, reaching a break in 2026, when the binding threshold for wage earners rose by 21.2% against consumer price inflation of 30.9%. The real net income of a worker with a constant real gross wage fell between 1.2% and 2.6% from its 2024 peak. The paper also offers a formal result. By the *neutralisation proposition*, because the minimum wage exemption is deducted from computed tax rather than from the base, changing any bracket threshold lying below the annual tax base of the minimum wage has exactly zero effect on the tax liability of any worker earning above the minimum wage. The first bracket threshold, the most widely discussed in 2026, lies precisely in this neutral region. A closed form for the creep is derived, and the loss is shown to be lump-sum within a bracket interval

and therefore relatively heavier on lower earners.

Keywords: bracket creep, fiscal drag, income tax schedule, indexation, revaluation rate, minimum wage exemption.

1. Giriş

Yüksek enflasyon dönemlerinde artan oranlı bir gelir vergisi tarifesi, hiçbir yasa değişikliği olmasa bile vergi yükünü kendiliğinden artırır. Nominal ücret enflasyon kadar yükselir, reel gelir sabit kalır, ama ücretli daha yüksek bir dilime taşınır ve ortalama vergi oranı yükselir. Yazında *dilim kayması* ya da *mali sürüklenme* olarak anılan bu olgu, Türkiye'de 2022 sonrası kamusal tartışmanın yerleşik bir öğesi hâline gelmiştir.

Yerleşik olan bir şey, doğru olduğu anlamına gelmez. Tartışmanın neredeyse tamamı, tarife dilimlerinin nominal artışının enflasyonun altında kaldığı varsayımına dayanır; oysa bu varsayım her yıl için sınanmış değildir. Bu çalışmanın sorusu doğrudan budur: *2022–2026 döneminde Türkiye'de ücret gelirlerine uygulanan tarife, gerçekten enflasyonun altında mı endekslenmiştir ve sabit reel ücretli bir çalışanın vergi yükü fiilen artmış mıdır?*

Yanıt tek yönlü değildir ve çalışmanın ilk katkısı bu ayrımdadır. 2023 tarifesindeki artış enflasyonun çok üzerinde gerçekleşmiş, ücretlilere reel bir rahatlama sağlamıştır; 2024'ten itibaren yön tersine dönmüş; 2026'da ise tarife hem tüketici enflasyonunun hem de yeniden değerleme oranının altında artırılmıştır. Dönem bütününde dilim eşikleri, 2022'ye göre reel olarak hâlâ yüksektir; ancak 2023 zirvesinden bu yana belirgin biçimde erimiştir. Dilim kayması bu dönemde bir *kural* değil, 2024'te başlayan bir *eğilim*dir.

İkinci katkı biçimseldir. Asgari ücret istisnası matrahtan değil, hesaplanan vergiden düşülen bir büyüklüktür ve tutarı, aynı tarifenin asgari ücret matrahına uygulanmasıyla bulunur. Bunun doğrudan bir sonucu vardır: asgari ücretin yıllık matrahının *altında* kalan tarife eşiklerinin değiştirilmesi, asgari ücretin üzerinde kazanan hiçbir çalışanın vergisini etkilemez. Etki yaklaşık olarak değil, tam olarak sıfırdır. Bu, kamuoyu tartışmasında en çok öne çıkarılan "ilk dilim" eşiğinin, ücretliler bakımından fiilen etkisiz bir parametre olduğu anlamına gelir.

Üçüncü katkı, kaymanın kapalı formunun türetilmesi ve kaybın niteliğinin belirlenmesidir. Eşiklerin eksik endekslenmesinden doğan ek vergi, ilgili dilim aralığındaki bütün ücretliler için *mutlak olarak aynıdır*; dolayısıyla göreli yük düşük ücretlide daha ağırdır. 2026 yılı için bu kayıp, aylık brüt ücreti 51.191 ile 127.979 TL arasındaki bütün çalışanlar için yılda 2.236 TL olarak hesaplanmıştır.

Çalışmanın kalanı şöyle düzenlenmiştir. Bölüm 2 kavramsal çerçeveyi ve deflatör sorununu ele alır. Bölüm 3 endeksleme mevzuatını derler. Bölüm 4 biçimsel modeli kurar ve önermeleri türetir. Bölüm 5 veri ve yöntemi açıklar. Bölüm 6 bulguları sunar. Bölüm 7 tartışır, Bölüm 8 sınırları sıralar, Bölüm 9 sonuca bağlar.

2. Kavramsal çerçeve

Tanım 1 (Dilim kayması)**.** Reel geliri sabit kalan bir mükellefin, tarife dilimlerinin nominal gelir artışından daha yavaş güncellenmesi nedeniyle ortalama vergi oranının yükselmesidir.

Tanımın içinde gizli bir seçim vardır: *hangi* nominal gelir artışı? Üç aday deflatör birbirinden farklı sonuçlar verir.

1. **Tüketici fiyatları (TÜFE).** Klasik tanım budur: reel satın alma gücü sabitken vergi yükünün artıp artmadığı sorulur.
2. **Ücret artışları.** Ücretler fiyatlardan hızlı artıyorsa, TÜFE'ye göre kayma olmasa bile ücretli daha yüksek dilime taşınabilir. Bu ölçüt reel yükü değil, *göreli* konumu sorgular.
3. **Yeniden değerleme oranı (YDO).** Mevzuatın kendi ölçütüdür; endekslemenin *kendi kuralına* uyup uymadığını sorar.

Bu çalışmada üçü de raporlanmaktadır; çünkü aralarındaki fark, bulgunun kendisidir. Birinci ölçüt esas alındığında dönem bütününde kayma yoktur; ikinci ölçüt esas alındığında tarife asgari ücretin gerisinde kalmıştır; üçüncü ölçüt esas alındığında 2026 açık bir sapmadır.

Ölçüm birimi olarak *efektif gelir vergisi oranı* kullanılmaktadır: yıllık ödenen gelir vergisinin yıllık brüt ücrete oranı. Sigorta primleri ve damga vergisi bordroda hesaba katılmakta, ancak kayma ölçümü gelir vergisi üzerinden yapılmaktadır; primler artan oranlı olmadığı için dilim kayması üretmez.

3. Kurumsal çerçeve

3.1. Endeksleme kuralı

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 123. maddesi uyarınca, 103. maddedeki tarifenin dilim tutarları her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Cumhurbaşkanı bu şekilde bulunan tutarları değiştirmeye yetkilidir.

Yeniden değerleme oranı, Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesinin (B) fıkrasına göre, yeniden değerleme yapılacak yılın ekim ayında (ekim dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre yurt içi üretici fiyat endeksinde (Yİ-ÜFE) meydana gelen *ortalama* fiyat artış oranıdır. Kuralın iki yapısal özelliği vardır: ölçüt tüketici değil üretici fiyatlarıdır ve yıl sonu değil ekim ayı itibarıyla ortalama alınır. Her ikisi de, enflasyonun yön değiştirdiği dönemlerde tarife artışı ile tüketici enflasyonu arasında sistematik bir fark yaratır.

3.2. Asgari ücret istisnası

Gelir Vergisi Kanunu'nun 23. maddesinin birinci fıkrasının (18) numaralı bendi uyarınca, ücretin asgari ücretin brüt tutarından işçi sigorta ve işsizlik primleri düşüldükten sonra kalan kısmına isabet eden bölümü gelir vergisinden istisnadır.[1] Bendin parantez içi hükmü tekniği belirler: istisnayı aşan ücret gelirinin vergilendirilmesinde dilim tutarları istisna kapsamındaki tutarlar da dikkate alınarak belirlenir ve ödenecek vergi, bu suretle bulunan vergiden istisnaya isabet eden kısım düşülerek hesaplanır. Yani istisna *matrahtan* değil, *hesaplanan vergiden* düşülür. Bölüm 4'deki nötrleştirme sonucu doğrudan bu tekniğin sonucudur.

[1] Hüküm 7349 sayılı Kanun'la getirilmiş, aynı Kanun'la 32. maddedeki asgari geçim indirimi kaldırılmıştır. Uygulama esasları 319 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde düzenlenmiştir.

3.3. Dönem parametreleri

Tablo 1 çalışmada kullanılan parametreleri derlemektedir.

Tablo 1: 2022–2026 dönemi parametreleri

Yıl	Aylık brüt asgari ücret	Yıllık AÜ matrahı	TÜFE (önceki yıl)	YDO (önceki yıl)
2022	5.004 / 6.471[a]	58.522	%36,08	%36,20
2023	10.008 / 13.414,50[a]	119.455	%64,27	%122,93
2024	20.002,50	204.026	%64,77	%58,46
2025	26.005,50	265.256	%44,38	%43,93
2026	33.030	336.906	%30,89	%25,49

[a] Ocak–Haziran / Temmuz–Aralık. *Not.* "Yıllık AÜ matrahı", asgari ücretin yıllık brüt toplamından %15 işçi primi düşüldükten sonra kalan tutardır. TÜFE sütunu Aralık–Aralık yıllık değişimi, YDO sütunu ilgili yılın tarifesine esas alınan yeniden değerleme oranını gösterir.

Tablo 2: Ücret gelirleri vergi tarifesi dilim üst sınırları (TL)

Yıl	t_1 (%15)	t_2 (%20)	t_3 (%27)	t_4 (%35)	Üstü
2022	32.000	70.000	250.000	880.000	%40
2023	70.000	150.000	550.000	1.900.000	%40
2024	110.000	230.000	870.000	3.000.000	%40
2025	158.000	330.000	1.200.000	4.300.000	%40
2026	190.000	400.000	1.500.000	5.300.000	%40

4. Biçimsel model

$\Theta_y(\cdot)$, y yılının ücret tarifesini; $t_1^y < t_2^y < \cdots < t_n^y$ dilim üst sınırlarını; $\tau_1 < \tau_2 < \cdots < \tau_{n+1}$ dilim oranlarını göstersin. M çalışanın yıllık gelir vergisi matrahı, M_a^y ise asgari ücretin yıllık matrahı olsun. Asgari ücret istisnası

$$E_y \;=\; \Theta_y(M_a^y) \tag{1}$$

tutarındadır ve ödenecek gelir vergisi

$$G_y(M) \;=\; \max\{0,\; \Theta_y(M) - E_y\} \;=\; \max\{0,\; \Theta_y(M) - \Theta_y(M_a^y)\} \tag{2}$$

olarak hesaplanır.[2]

Önerme 1 (Nötrleştirme)**.** *$M > M_a^y$ olan her çalışan için, $t_j^y < M_a^y$ koşulunu sağlayan herhangi bir t_j^y eşiğindeki değişimin $G_y(M)$ üzerindeki etkisi sıfırdır.*

Kanıt. $t_j < M_a < M$ olsun. t_j eşiği Δ kadar artırıldığında, t_j'yi aşan her matrah için tarifeye göre hesaplanan vergi $\Delta\,(\tau_{j+1} - \tau_j)$ kadar azalır. Hem M hem M_a değeri t_j'yi aştığından $\Theta_y(M)$ ve $\Theta_y(M_a)$ bu aynı tutarda azalır. (2) bir fark olduğundan $\Delta G_y = -\Delta(\tau_{j+1} - \tau_j) + \Delta(\tau_{j+1} - \tau_j) = 0$. □

[2] Uygulamada istisna aylık olarak ve o ayın hesaplanan vergisini aşmamak üzere uygulanır; $M > M_a$ olan her ay için bu kısıt bağlayıcı olmadığından yıllık toplam (2) ile örtüşür.

Önerme 2 (Kaymanın kapalı formu)**.** *$M_a^y < M$ olan bir çalışan için, eşiklerin $\{\Delta_j\}$ kadar artırılmasının vergi yükümlülüğüne etkisi*

$$\Delta G_y \;=\; -\sum_{j\,:\,M_a^y < t_j^y < M} \Delta_j \left(\tau_{j+1} - \tau_j\right) \tag{3}$$

tutarındadır. $t_j^y \le M_a^y$ ve $t_j^y \ge M$ olan eşikler toplama girmez.

Kanıt. $t_j \ge M$ olan eşikler ne $\Theta(M)$'yi ne $\Theta(M_a)$'yı etkiler. $t_j \le M_a$ olanlar Önerme 1 gereği nötrdür. Geriye $M_a < t_j < M$ aralığındaki eşikler kalır; bunların her biri yalnızca $\Theta(M)$'yi $\Delta_j(\tau_{j+1} - \tau_j)$ kadar azaltır. □

Sonuç 1 (Kaybın götürü niteliği)**.** (3) *ifadesi M'ye yalnızca hangi eşiklerin toplama girdiği üzerinden bağlıdır. Dolayısıyla matrahları aynı eşik kümesini aşan bütün çalışanlar, eksik endekslemeden* mutlak olarak aynı *tutarda etkilenir. Kaybın gelire oranı gelirle birlikte azaldığından, eksik endeksleme göreli olarak düşük ücretliyi daha ağır vurur.*

Önerme 1'in pratik sonucu doğrudandır. Tablo 1 ve Tablo 2 karşılaştırıldığında, 2022–2026 döneminin *her* yılında $t_1^y < M_a^y < t_2^y$ eşitsizliği sağlanmaktadır: asgari ücretin yıllık matrahı istikrarlı biçimde %20'lik dilimin içinde kalmıştır. Bu demektir ki ilk dilim eşiği t_1, asgari ücretin üzerinde kazanan hiçbir ücretli için bağlayıcı değildir. Ücretliler bakımından *etkin ilk eşik* t_1 değil t_2'dir.

5. Veri ve yöntem

5.1. Veri

Tarife dilimleri Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinden (2022–2026), asgari ücret tutarları Asgari Ücret Tespit Komisyonu kararlarından, yeniden değerleme oranları Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinden, TÜFE değişim oranları TÜİK Tüketici Fiyat Endeksi bültenlerinden alınmıştır. Bütün seriler Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

5.2. Bordro benzetimi

Her yıl için tam bordro hesabı kurulmuştur: aylık brüt ücretten %15 işçi sigorta ve işsizlik primi (prime esas kazanç üst sınırı gözetilerek) düşülmüş, kalan tutar kümülatif matraha eklenmiş, tarife kümülatif matraha uygulanmış, aylık asgari ücret istisnası o ayın hesaplanan vergisini aşmayacak biçimde indirilmiş, damga vergisi asgari ücreti aşan brüt kısım üzerinden %0,759 oranında hesaplanmıştır. Prime esas kazanç üst sınırı 2022–2025'te asgari ücretin 7,5 katı, 2026'da 9 katıdır. Hesaplar sabit noktalı aritmetikle yürütülmüştür.

5.3. Senaryolar

- **Senaryo A (sabit reel ücret).** 2022 başında asgari ücretin k katı brüt ücret alan bir çalışanın ücreti, her yıl bir önceki yılın Aralık–Aralık TÜFE oranı kadar artırılır. Reel brüt ücret tanım gereği sabittir; efektif vergi oranındaki her değişim doğrudan dilim kaymasıdır. $k \in \{2, 3, 5, 8\}$ alınmıştır.
- **Senaryo B (asgari ücrete endeksli ücret).** Çalışanın ücreti her yıl asgari ücretin k katında tutulur. Bu senaryo, tarifenin asgari ücrete göre göreli konumunu ölçer.

- **Karşı-olgusal.** 2026 tarifesinin, gerçekleşen tutarlar yerine 2025 tarifesinin TÜFE oranında (%30,89) artırılmasıyla elde edilecek tutarlarla kurulduğu varsayılır.

5.4. Doğrulama

Önerme 1 ve (3), bordro benzetiminden bağımsız türetilmiştir; dolayısıyla benzetim sonuçlarıyla karşılaştırılmaları bir sınamadır. Sonuçlar Bölüm 6.7'da raporlanmaktadır.

6. Bulgular

6.1. Endeksleme performansı

Tablo 3, tarife eşiklerinin yıllık artışını üç ölçütle karşılaştırmaktadır.

Tablo 3: Tarife eşiklerinin yıllık artışı ile TÜFE, YDO ve asgari ücret artışı

Yıl	t_1 artışı	t_2 artışı	YDO	TÜFE	Asgari ücret artışı
2023	%118,75	%114,29	%122,93	%64,27	%100,00
2024	%57,14	%53,33	%58,46	%64,77	%99,87
2025	%43,64	%43,48	%43,93	%44,38	%30,01
2026	%20,25	%21,21	%25,49	%30,89	%27,01

Not. YDO ve TÜFE sütunları tarifenin dayandığı önceki yıla aittir. Asgari ücret artışı Ocak–Ocak karşılaştırmasıdır.

Tablo üç ayrı olguyu birden gösterir. Birincisi, 2023'te tarife enflasyonun çok üzerinde artırılmıştır: t_2 %114,29 yükselirken TÜFE %64,27 olmuştur. İkincisi, 2024 ve 2025'te tarife artışı YDO'ya sadık kalmış, ancak TÜFE'nin bir miktar altında kalmıştır. Üçüncüsü ve en belirgini, 2026'da tarife artışı *hem* TÜFE'nin *hem de* YDO'nun altında kalmıştır: t_1 %20,25 artırılırken YDO %25,49, TÜFE %30,89'dur. 2026, dönemin tek "kural dışı" yılıdır; mevzuatın kendi ölçütünden bile sapılmıştır.

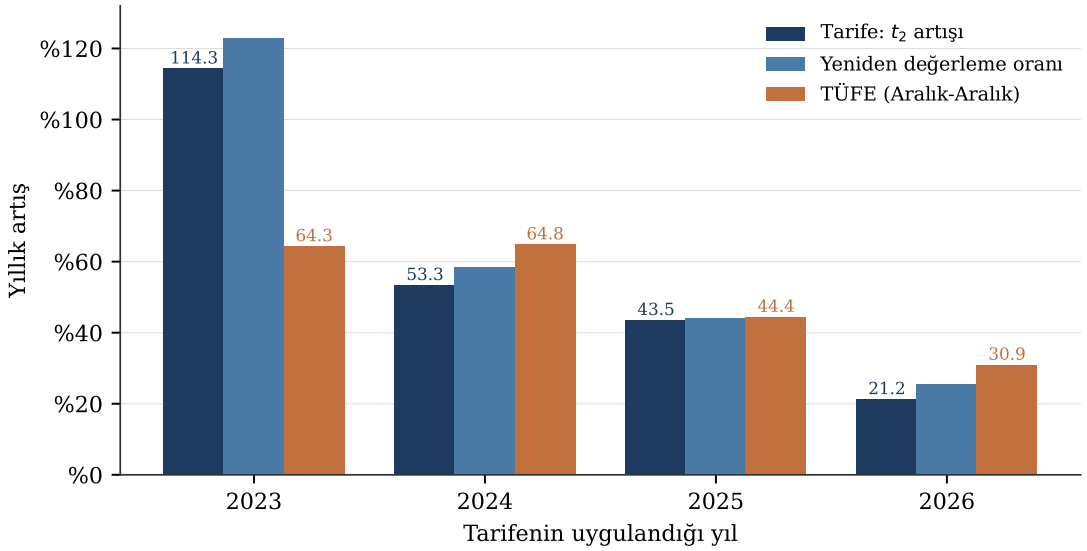
6.2. Eşiklerin reel değeri

Tablo 4 ve Şekil 2, eşikleri TÜFE ile 2022 fiyatlarına indirgemektedir.

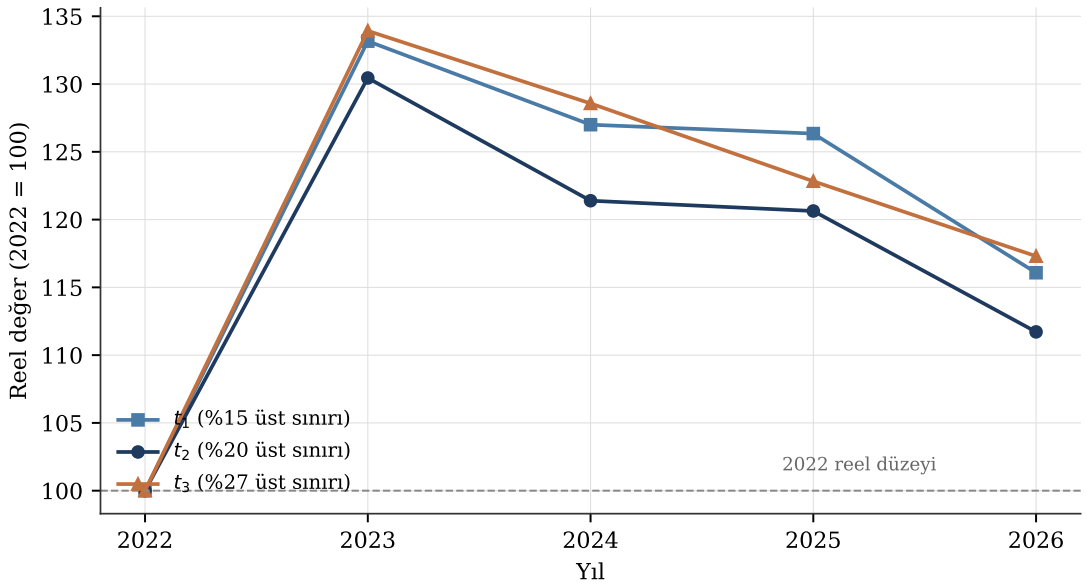
Tablo 4: Tarife eşiklerinin reel değeri (2022 fiyatlarıyla, TL) ve endeksi

Yıl	t_1 reel	endeks	t_2 reel	endeks	t_3 reel	endeks
2022	32.000	100,0	70.000	100,0	250.000	100,0
2023	42.613	**133,2**	91.313	**130,4**	334.815	**133,9**
2024	40.640	127,0	84.976	121,4	321.427	128,6
2025	40.431	126,3	84.445	120,6	307.070	122,8
2026	37.145	116,1	78.199	111,7	293.252	117,3

Tablonun okunuşu şudur: her üç eşik de 2023'te zirve yapmış ve o tarihten beri tekdüze biçimde erimiştir. Ücretliler için bağlayıcı olan t_2 eşiği, 2023 zirvesinin %14,4 altına inmiştir. Buna karşılık 2026'daki reel düzey 2022'nin hâlâ %11,7 üzerindedir. Dönemin bütününde reel bir daralma yoktur; 2023 sonrasında ise vardır.

Şekil 1: Ücretliler için bağlayıcı eşiğin (t_2) yıllık artışı, yeniden değerleme oranı ve tüketici enflasyonu. 2023'te tarife enflasyonun çok üzerinde, 2026'da her iki ölçütün de altında artırılmıştır.

Şekil 2: Tarife eşiklerinin reel değeri (2022 = 100). Üç eşik de 2023'te zirve yapmış, sonrasında tekdüze biçimde erimiştir; 2026'da hiçbiri 2022 düzeyinin altına inmemiştir.

6.3. Eşiklerin asgari ücrete göre konumu

Tablo 5, eşikleri asgari ücretin yıllık matrahı cinsinden ölçmektedir. Bu ölçüt, fiyat endeksinden bağımsızdır ve tarifenin emek piyasası içindeki göreli konumunu verir.

Tablo 5: Tarife eşikleri, asgari ücretin yıllık matrahı (M_a) cinsinden

Yıl	M_a (TL)	t_1/M_a	t_2/M_a	t_3/M_a
2022	58.522	0,547	1,196	4,272
2023	119.455	0,586	1,256	4,604
2024	204.026	0,539	1,127	4,264
2025	265.256	0,596	1,244	4,524
2026	336.906	0,564	1,187	4,452

Not. $t_1/M_a < 1 < t_2/M_a$ eşitsizliği beş yılın hepsinde sağlanmaktadır; yani asgari ücretin matrahı her yıl %20'lik dilimin içinde yer almıştır (Önerme 1).

İki sonuç öne çıkar. Birincisi, oranlar bir eğilim değil salınım göstermektedir: tarife, asgari ücrete göre sistematik olarak ne genişlemiş ne daralmıştır. İkincisi ve daha önemlisi, t_1/M_a oranı beş yılın hepsinde birden küçüktür. Önerme 1 gereği bu, ilk dilim eşiğinin bütün dönem boyunca asgari ücret üstü ücretliler için etkisiz kaldığı anlamına gelir.

6.4. Senaryo A: sabit reel ücretli çalışan

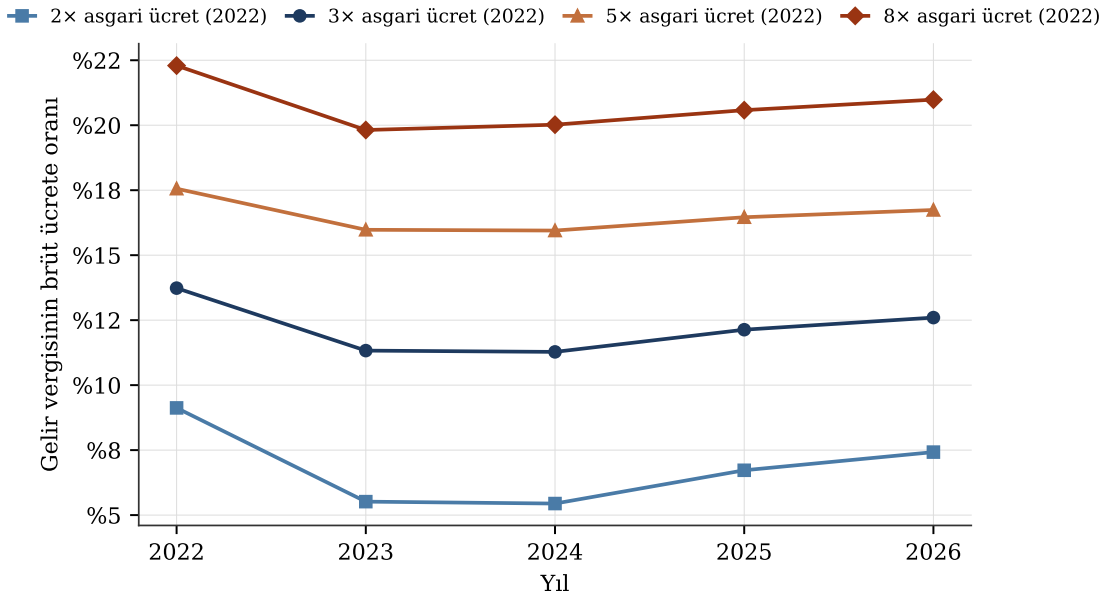
Tablo 6 ve Şekil 3, dilim kaymasının doğrudan ölçümüdür.

Tablo 6: Senaryo A: reel brüt ücreti sabit tutulan çalışanın efektif gelir vergisi oranı ve reel net ücreti

		2022	2023	2024	2025	2026
2×AÜ	Efektif GV oranı	%9,12	%5,52	%5,44	%6,72	%7,42
	Reel net (2022 TL/ay)	7.561	7.933	**7.942**	7.808	7.737
3×AÜ	Efektif GV oranı	%13,73	%11,33	%11,28	%12,13	%12,60
	Reel net (2022 TL/ay)	10.628	11.000	**11.009**	10.875	10.804
5×AÜ	Efektif GV oranı	%17,56	%15,98	%15,95	%16,46	%16,74
	Reel net (2022 TL/ay)	16.728	17.134	**17.143**	17.009	16.938
8×AÜ	Efektif GV oranı	%22,29	%19,82	%20,02	%20,58	%20,98
	Reel net (2022 TL/ay)	25.030	**25.845**	25.765	25.535	25.372

Not. Ücret düzeyleri 2022 başında asgari ücretin katları olarak belirlenmiş, sonraki yıllarda Aralık–Aralık TÜFE oranında artırılmıştır. Kalın yazılan değerler her satırın zirvesidir.

Bulgu açıktır ve tek yönlü değildir. Efektif vergi oranı 2022'den 2023'e *düşmüştür* — 2×AÜ düzeyinde %9,12'den %5,52'ye. Bu, 2023 tarifesindeki aşırı endekslemenin sonucudur. 2024'ten itibaren eğilim tersine dönmüş, oran her yıl yükselmiştir. Reel net ücret 2024 zirvesinden 2026'ya 2×AÜ düzeyinde %2,58, 3×AÜ'de %1,86, 5×AÜ'de %1,20, 8×AÜ'de %1,53 gerilemiştir. Buna karşılık 2026 reel neti, dört düzeyin dördünde de 2022'nin *üzerindedir* (%1,26 ile %2,32 arasında).

Şekil 3: Senaryo A: reel brüt ücreti sabit tutulan çalışanların efektif gelir vergisi oranı. Eğrilerin tamamı 2024'te dip yapmakta ve o tarihten itibaren yükselmektedir.

Kaybın düzeyler arasındaki dağılımı Sonuç 1 ile uyumludur: en büyük oransal gerileme en düşük ücret düzeyindedir. Sıralama tam tekdüze değildir; 8×AÜ düzeyindeki gerilemenin 5×AÜ'yü aşmasının nedeni, bu çalışanın matrahının t_3 eşiğini de aşması ve (3) toplamına ikinci bir terimin girmesidir.

6.5. Senaryo B: asgari ücrete endeksli çalışan

Tablo 7: Senaryo B: ücreti sürekli asgari ücretin k katında tutulan çalışanın efektif gelir vergisi oranı

	2022	2023	2024	2025	2026
2×AÜ	%10,89	%10,71	%11,10	%10,75	%10,92
3×AÜ	%14,91	%14,79	%15,05	%14,82	%14,93
5×AÜ	%19,12	%18,59	%19,21	%18,72	%18,88

Tablo 7'nin sonucu çarpıcıdır: ücreti asgari ücretle birlikte hareket eden bir çalışanın efektif vergi oranı beş yıl boyunca neredeyse değişmemiştir. 2×AÜ düzeyinde en düşük ile en yüksek değer arasındaki fark 0,39 puandır. Tarife, asgari ücrete göre pratikte nötr kalmıştır. Bu bulgu, Tablo 5'daki salınımın bordroya yansımasıdır: dilim kayması, ücreti asgari ücreti izleyen çalışanlar için gerçekleşmemiştir.

Senaryo A ile B arasındaki fark, deflatör seçiminin sonucu belirlediğini göstermektedir. 2022–2026 döneminde asgari ücret TÜFE'nin çok üzerinde artmıştır (6,60 kata karşı 5,12 kat); dolayısıyla "asgari ücrete endeksli" bir çalışanın reel ücreti sabit değil artan bir ücrettir ve artan reel ücret, artan oranlı tarifede daha yüksek efektif oran üretmesi beklenirken, tarifedeki 2023 genişlemesi bunu telafi etmiştir.

6.6. 2026 karşı-olgusalı

Tablo 8, 2026 tarifesinin TÜFE oranında artırılmış olması hâlinde ortaya çıkacak farkı vermektedir.

Tablo 8: 2026 karşı-olgusalı: tarife TÜFE oranında (%30,89) artırılsaydı

Ücret düzeyi (aylık brüt)	Efektif GV	Karşı-olgusal GV	Yıllık fark	Aylık fark
51.191 TL (2×AÜ)	%7,42	%7,06	2.236 TL	186 TL
76.787 TL (3×AÜ)	%12,60	%12,36	2.236 TL	186 TL
127.979 TL (5×AÜ)	%16,74	%16,59	2.236 TL	186 TL
204.766 TL (8×AÜ)	%20,98	%20,66	7.890 TL	657 TL

Not. Karşı-olgusal eşikler: $t_1 = 206.806$, $t_2 = 431.937$, $t_3 = 1.570.680$, $t_4 = 5.628.270$ TL. "Yıllık fark", karşı-olgusal tarifede elde edilecek net ücretin gerçekleşen net ücreti aşan tutarıdır.

Tablonun en öğretici yanı ilk üç satırın *aynı* tutarı vermesidir. Aylık brüt ücreti 51.191 TL olan bir çalışan ile 127.979 TL olan bir çalışan, eksik endekslemeden birebir aynı mutlak tutarda (yılda 2.236 TL) etkilenmektedir. Bu, Sonuç 1'in doğrudan gözlemidir: kayıp götürüdür. Oransal olarak ise ilk çalışan için yıllık brüt gelirinin %0,36'sı, üçüncüsü için %0,15'idir. Sekiz katlık düzeyde tutarın yükselmesinin nedeni, bu çalışanın matrahının t_3 eşiğini de aşması ve (3) toplamına ikinci bir terimin girmesidir.

Aynı hesap ters yönden de kurulabilir. 2026'da 2024'ün reel net ücret düzeyine dönebilmek için gereken ek brüt zam, 2×AÜ düzeyinde %3,34, 3×AÜ'de %2,23, 5×AÜ'de %1,34, 8×AÜ'de %1,80'dir.

6.7. Kapalı form doğrulama

Tablo 9, Önerme 1 ve (3)'nin bordro benzetimiyle sınanmasıdır. Aylık brüt ücreti 76.787 TL olan (3×AÜ) çalışan için eşikler tek tek TÜFE oranında artırılmış ve vergi farkı ölçülmüştür.

Tablo 9: Nötrleştirme önermesinin ve kapalı formun sayısal sınaması

Değiştirilen eşik	Konum	Türetilen etki	Ölçülen etki
t_1: 190.000 → 206.806	$t_1 < M_a$	0,00 TL	**0,00 TL**
t_2: 400.000 → 431.937	$M_a < t_2 < M$	$-2.235{,}59$ TL	$\mathbf{-2.235{,}59}$ TL

t_1 eşiğinin 16.806 TL artırılması, çalışanın vergisini kuruşu kuruşuna değiştirmemektedir. t_2 eşiğinin 31.937 TL artırılmasının etkisi ise (3) gereği $31.937 \times (0{,}27 - 0{,}20) = 2.235{,}59$ TL'dir ve ölçüm bu değeri tam olarak vermektedir.

7. Tartışma

7.1. "Dilim kayması" iddiası ne ölçüde doğrudur?

Bulgular, yaygın iddiayı kısmen desteklemekte, kısmen çürütmektedir. 2022–2026 döneminin bütününe bakıldığında tarife eşikleri reel olarak daralmamış, aksine genişlemiştir (Tablo 4); sabit reel ücretli bir çalışanın 2026 reel net geliri 2022'nin üzerindedir. Bu ölçekte "dilim kayması ücretliyi eritti" iddiası desteklenmemektedir.

Buna karşılık 2023 zirvesinden itibaren yön tersine dönmüştür ve eğilim tutarlıdır: üç yıl üst üste eşiklerin reel değeri gerilemiş, efektif oranlar yükselmiştir. 2026'da tarife artışı yalnızca tüketici enflasyonunun değil, mevzuatın kendi ölçütü olan yeniden değerleme oranının da altında kalmıştır. Doğru ifade şudur: dilim kayması bu dönemde bir kural değil, 2024'te başlayıp 2026'da belirginleşen bir eğilimdir; 2023'ün yarattığı tampon henüz tümüyle tüketilmemiştir.

7.2. Başlangıç yılı seçiminin belirleyiciliği

Bu tür ölçümlerde başlangıç yılı seçimi sonucu tayin eder. 2022 esas alınırsa kayma yoktur; 2023 esas alınırsa üç yıllık tutarlı bir erime vardır. Bu kırılganlık, çalışmanın bir zaafı değil, bulgusudur: "dilim kayması" tartışmasında tarafların farklı yıllardan başlaması, aynı veriyle zıt sonuçlara varmalarını açıklar. Metodolojik olarak savunulabilir tek yol, her iki karşılaştırmayı birlikte raporlamaktır.

7.3. Yeniden değerleme oranının yapısal sorunu

Endeksleme ölçütünün Yİ-ÜFE'ye dayanması ve ekim ayı itibarıyla ortalama alınması, ücretlinin karşılaştığı tüketici enflasyonundan sistematik sapma üretir. 2025'te Yİ-ÜFE kaynaklı YDO %25,49 iken TÜFE %30,89'dur; aradaki 5,4 puanlık fark doğrudan ücretlinin üzerinde kalmaktadır. Üretici fiyatlarının tüketici fiyatlarından yavaş arttığı dönemlerde bu kural, kendiliğinden bir gizli vergi artışı üretir. Ücret gelirlerinin tarifesi için tüketici endeksine dayalı bir ölçüt, kuralın kendi mantığıyla daha tutarlı olurdu.

7.4. Etkin eşik ve tartışmanın yanlış yere odaklanması

Önerme 1, kamuoyu tartışmasının yapısal olarak yanlış parametreye odaklandığını göstermektedir. Her yıl manşet olan "ilk dilim" eşiği, asgari ücretin üzerinde kazanan hiçbir ücretli için bağlayıcı değildir; çünkü asgari ücret istisnası aynı tarifeyle hesaplandığından ilk eşikteki genişleme istisnayı da aynı tutarda küçültür ve etki tam olarak sıfırlanır. Ücretliler bakımından anlamlı parametre %20 diliminin üst sınırıdır. 2026'da bu eşik %21,21 artırılmıştır — ilk eşiğin %20,25'inden az farklı olsa da, tartışmanın doğru yere yönelmesi analitik olarak gereklidir.

7.5. Dağılımsal sonuç

Sonuç 1 ve Tablo 8, eksik endekslemenin dağılımsal niteliğini belirler: kayıp, aynı dilim aralığındaki bütün ücretliler için mutlak olarak eşittir, dolayısıyla göreli olarak düşük ücretliyi daha ağır vurur. Artan oranlı bir tarifenin eksik endekslenmesi, sonuçta *tersine artan oranlı* bir ek yük üretir. Bu, tarifenin kendisinin artan oranlı olmasıyla çelişmez; ikisi farklı şeylerdir — biri seviyeyi, diğeri seviyedeki değişimi ilgilendirir.

8. Sınırlar ve varsayımlar

1. **Temsilî çalışan.** Bekâr, tam yıl istihdam edilen, sabit brüt ücretli çalışan varsayılmıştır. İkramiye, prim, fazla mesai ve ayni yardım kapsam dışıdır; bunlar yıl içinde dilim geçişini öne çeker ve kaymayı büyütür. Bu yönüyle bulgular kaymanın *alt sınırıdır*.
2. **Davranışsal tepki yoktur.** Emek arzı, kayıt dışılık ve ücret pazarlığı tepkileri modellenmemiştir.

3. **Deflatör tartışmalıdır.** TÜFE'nin hane halkının fiilen karşılaştığı enflasyonu ne ölçüde temsil ettiği ayrı bir tartışmadır; bu çalışma resmî seriyi kullanmaktadır.
4. **Başlangıç yılı.** 2022, asgari ücret istisnası rejiminin ilk yılıdır; bu nedenle rejim bakımından homojen en uzun pencere seçilmiştir. Daha uzun bir pencere, 2022 öncesi asgari geçim indirimi rejimi nedeniyle doğrudan karşılaştırılabilir olmazdı.
5. **Yalnızca ücret geliri.** Ücret dışı gelirler için tarifenin %27 dilimi daha dar olduğundan sonuçlar oraya taşınamaz.
6. **2022 ve 2023'teki ara zamlar.** Asgari ücretin yıl ortasında değişmesi istisna tutarını da değiştirmektedir; bordro benzetimi bunu aylık düzeyde hesaba katmaktadır, ancak yıllık ortalamalar bu iki yıl için ara zam tarihine duyarlıdır.
7. **Prim tavanı.** 2026'da üst sınırın asgari ücretin 7,5 katından 9 katına çıkarılması, yüksek ücret düzeylerinde net ücreti ayrıca etkilemektedir; bu etki bordroda hesaba katılmış, ancak dilim kaymasından ayrıştırılmamıştır.

9. Sonuç

Türkiye'de ücret gelirlerine uygulanan gelir vergisi tarifesi, 2022–2026 döneminde sistematik olarak eksik endekslenmemiştir. 2023'teki aşırı endeksleme, eşiklerin reel değerini %30'un üzerinde yükseltmiş ve izleyen yıllar için bir tampon yaratmıştır. Ancak 2024'ten itibaren yön tersine dönmüş, 2026'da tarife hem tüketici enflasyonunun (%30,89) hem de mevzuatın kendi ölçütü olan yeniden değerleme oranının (%25,49) altında, %20–%25 bandında artırılmıştır. Sabit reel ücretli bir çalışanın reel net geliri 2024 zirvesinden 2026'ya %1,2 ile %2,6 arasında gerilemiştir.

Çalışmanın biçimsel katkısı, asgari ücret istisnasının tarifeyle olan etkileşimindedir. İstisna hesaplanan vergiden düşüldüğü ve aynı tarifeyle hesaplandığı için, asgari ücretin yıllık matrahının altındaki eşiklerin değiştirilmesi asgari ücret üstü hiçbir çalışanın vergisini etkilemez. 2022–2026 döneminin her yılında ilk dilim eşiği bu nötr bölgede kalmıştır; dolayısıyla ücretliler bakımından etkin ilk eşik %20 diliminin üst sınırıdır. Eksik endekslemenin doğurduğu ek yük, kapalı formda $\sum \Delta_j(\tau_{j+1} - \tau_j)$ tutarındadır, dilim aralığı içinde götürüdür ve bu nedenle göreli olarak düşük ücretliyi daha ağır vurur.

İki araştırma sorusu açık kalmaktadır. Birincisi, 2026'daki artışın neden yeniden değerleme oranının da altında belirlendiği; bu, mükerrer 123. maddedeki takdir yetkisinin kullanımına ilişkin bir hukuk-politika sorusudur. İkincisi, tarifenin Yİ-ÜFE yerine TÜFE'ye endekslenmesinin bütçeye maliyeti; bu, mikro simülasyonla ölçülebilir ve endeksleme kuralının yeniden tasarımı tartışmasının sayısal zeminini kurar.

Yeniden üretilebilirlik

Bu çalışmadaki hiçbir sayı elle girilmemiş; tümü, beş yılın parametre kümesiyle çalıştırılan açık kaynaklı bordro motoruyla hesaplanmıştır. Motorun parametreleri ve doğrulama testleri `https://korayoner.dev/bordro/` adresinde, kaynak kod MIT lisansıyla `https://github.com/onerkoray/hesap-cekirdegi` deposunda yayımlanmaktadır.

Kaynakça

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, m. 23/1-(18), m. 103, mükerrer m. 123. Mevzuat Bilgi Sistemi, https://www.mevzuat.gov.tr/.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu, mükerrer m. 298/B — yeniden değerleme oranının tespiti. Mevzuat Bilgi Sistemi.

7349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG: 25.12.2021, S. 31700).

Gelir İdaresi Başkanlığı. 319 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği (RG: 27.01.2022) — asgari ücret istisnasının uygulanma esasları.

Gelir İdaresi Başkanlığı. Gelir Vergisi Genel Tebliğleri, seri no. 317, 323, 324, 329 ve 332 — 2022, 2023, 2024, 2025 ve 2026 takvim yılları vergi tarifeleri.

Hazine ve Maliye Bakanlığı. Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğleri, sıra no. 574 ve 585 — 2024 ve 2025 yılları yeniden değerleme oranları (%43,93 ve %25,49).

Musgrave, R. A. ve Thin, T. (1948). Income Tax Progression, 1929–48. *Journal of Political Economy*, 56(6), 498–514.

OECD. *Taxing Wages*. OECD Publishing, Paris (yıllık seri) — efektif vergi oranı tanımları.

Öner, K. (2026). *Bordro Motoru: parametreler, yöntem ve doğrulama testleri*. https://korayoner.dev/bordro/.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Asgari Ücret Tespit Komisyonu kararları, 2021–2025.

Türkiye İstatistik Kurumu. *Tüketici Fiyat Endeksi* ve *Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi* haber bültenleri, Aralık 2021 – Aralık 2025.

Çıkar çatışması. Yazar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemektedir.
Finansman. Çalışma herhangi bir kurumdan finansal destek almamıştır.
Sorumluluk sınırı. Metin bilgilendirme ve analiz amaçlıdır; mali müşavirlik ya da hukuki danışmanlık yerine geçmez.